

1,95 m., bredd (nedtill) 1,45 m. Ristningens höjd 1,49 m., bredd 1,02 m. Ristningen är djupt huggen och tydlig.

Inskrift:

sihuiþr · uk · suin · litu · rita stain · at · heuiþ · faþur sin ·
 5 10 15 20 25 30 35 40

Sigviðr ok Sveinn letu retta stæin at Hægviðr, faður sinn.

»Sigvið och Sven läto resa stenen efter Hægvið, sin fader.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början. 12 i är icke stunget; icke heller 15, 19 i. Bst i 13 n skär hst; övriga n- och a-runor i inskriften ha ensidig bst. Intet sk efter 21 a; ej heller efter 38 r. 30 e är tydligt stunget. Alla runorna i namnet 29—33 heuiþ äro säkra. Bst i 41 n står ovanligt högt; runan liknar nästan ett l. — Hadorph och Leitz (B 313): 30 o. — Celsius: 5 l, 30 a. C. uppfattar det första namnet som sihurþr. — Dybeck: 12 e, 30 o. »houiþ och faþur hafva hvar för sig en missbildad runa.»

Om namnet *Sigviðr* se Sö 276, om *Hægviðr* U 75, U 567.

Stenen är enligt Brate ristad av Öpir. Detta synes icke osannolikt, särskilt med hänsyn till att Öpir bevisligen har varit verksam i Skoklosters sn (U 687). Ristningen är i varje fall utförd i Öpirs stil.

685. Sanda, Skoklosters sn.

Pl. 41.

Litteratur: L 66, D 1: 29. J. Bureus, Fa 6 s. 90 n:r 218 (Bureus' egen uppteckning), Fa 5 n:r 323, Fa 1 s. 73; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 243; J. A. Kjellman-Göranson, Sko socken (1860), s. 18; Handlingar i ATA 1934, 1936, 1937, 1939, 1942, 1946.

Äldre avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta); A. Wætter, teckning 1859 (ATA); Dybeck a. a.; E. Floderus foto 1939 (ATA).

Runstenen står rest i trädgården vid Sanda, vid södra kanten av en terrass, omkr. 7 m. S om boningshuset.

Enligt Bureus fanns stenen »I Sanda gärdet» (Fa 6), »Sanda» (Fa 5). I *Ransakningarna* meddelas, att två runstenar finnas »wedh Sanda» (U 685 och 686). Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta*, som är gemensamt för U 685 och U 686, har påskriften »Sanda södergårde i Skoo Sochen», och över sidan finnes anteckningen »I Sanda Sudra gårde up emot Skogen» (avser trol. U 686) och »sammastädes wid pass en 50 steg ifrån den förra» (U 685). Av någon anledning kom träsnittet aldrig med i *Bautil*. L 66: »Sanda gårde» och L 67: »straxt derjemte». — Stenen har sedermera blivit sönderslagen och bortförd från sin ursprungliga plats. En del blev inlagd till spishäll i gården. Dybecks uppgift lyder: »För närvarande spishäll i boningsstugan. Det felande förkommet.» Och Kjellman-Göranson skriver samtidigt (1860) i sin skildring av Skokloster: »Hvad åter den andra stenen beträffar, som skulle finnas vid Sanda, kan äfven han tjena till bevis på huru man vårdar lemningarne från fädrens dagar. Han är nemligen, på hvilken tid veta vi ej, flyttad från sin ursprungliga plats på gärdet, och på midten afslagen. Af återstoden är hälften inmurad i bondens spiselmur; i dagen varande delen af stenen, som bär den innehållslösaste delen af inskriften, begagnas till spisäril och nötes dagligen af bondens pannor och grytor.» År 1934 anmälde Riksantikvariens ombud, sadelmakare J. L. Andersson i Orresta, att han tillvaratagit tre runstensfragment i Sanda, omedelbart N om den plats, där ett boningshus tidigare stått. De tre delarna passade tillsammans och utgöra $\frac{3}{4}$ av den ursprungliga runstenen, vars

nedre vänstra fjärdedel saknas. Delarna sammanfogades medelst stenkitt, och den felande delen utfylldes med cement. Stenen restes 1943 på sin nuvarande plats.

Grov granit eller gnejsgranit. Höjd över nuvarande markytan 1,26 m., bredd 1,30 m. Ytan är sliten, särskilt på stycket t. v. upptill; det är detta som enligt Dybeck har legat som spishäll. Ristningen torde aldrig ha varit särskilt djupt huggen. Den är grund och delvis svår att följa.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter Peringskiölds *Monumenta*):

· u[lafr · a]uk · armuntr · litu · raisa · stain · þi[na · aftir · kairmunt · faður sin]

Olaf ok Armundr letu reisa stein þenna eftir Gæirmund, faður sinn.

»Olov och Armund läto resa denna sten efter Germund, sin fader.»

Till läsningen: V. bst i 11 m är förstörd. 17 i är icke stunget. 23 s är svagt. 26 t är först överhoppat och sedan inklämt mellan s och a. 31 i är svagt; troligen icke stunget. Karakteristiskt för ristaren är att bst i u, r, l, t utgå nedanför hst:s topp. — Bureus (F a 6): **ulf auk armunt litu raisa stain þin aftir kairmunt faður sin.** — Hadorph och Leitz (*Peringskiölds Monumenta*): **ulafr · auk · armuntr · letu · raisa · stain · þna · aftir · kairmunt · faður sin.** — Dybeck: ... u · raisa · stain · þen - ...

Mansnamnet *Armundr* (*Arnmundr*) är sällsynt. Det finns icke något annat belägg i svenska runinskrifter. Från medeltiden anför Lundgren ett belägg i en urkund (Östergötland) jämte ett ortnamn (Västmanland). Namnet är känt från den danska Gørlev-stenen (DR 239). Men f. ö. synes det vara okänt så väl från Danmark som från Norge och Island. — Om *Gæirmundr* se U 29.

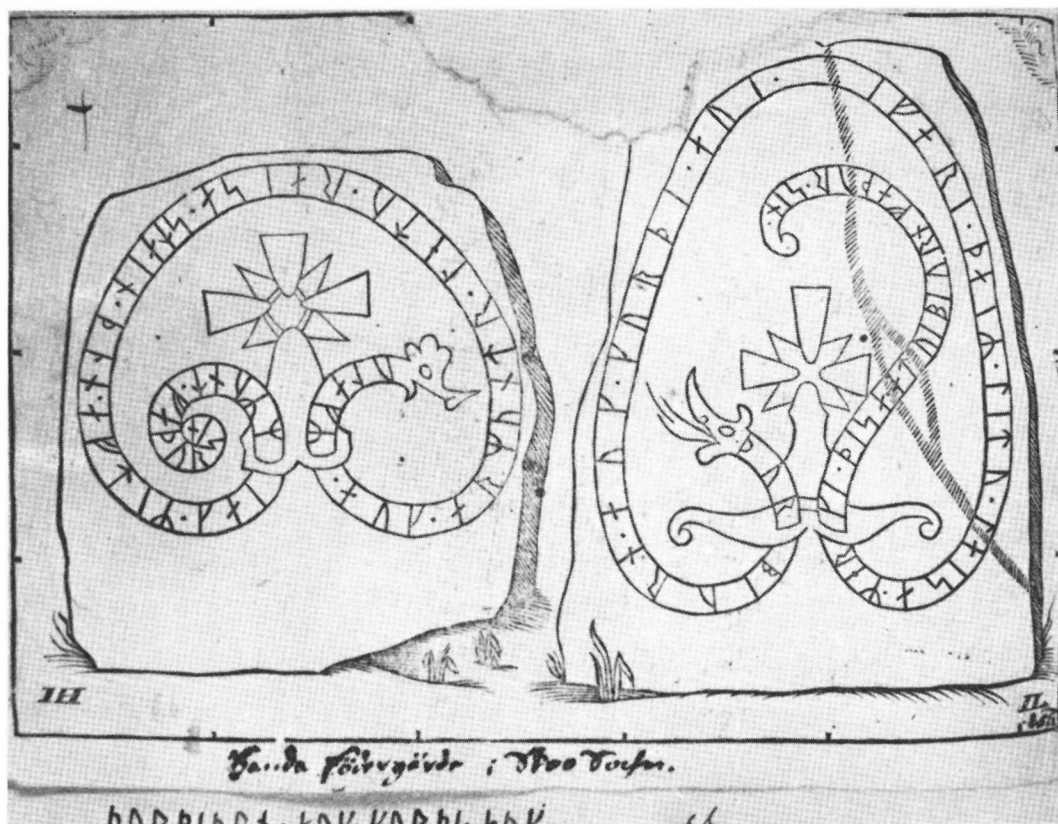

Fig. 123. U 685 och 686. Sanda, Skoklosters sn. Efter träsnitt i Peringskiölds *Monumenta*.